

**THE
SCIENTIFIC
HERITAGE**

The scientific heritage

№ 46
Vol 8

2020

No 46 (2020)

P.8

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

CONTENT

ECONOMICS

<i>Herasymchuk V.</i> MANAGEMENT OF THE PROFIT OF THE AGRARIAN ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS.....	3	<i>Ruda O.</i> THE ESSENCE, THE PROBLEMS AND THE MECHANISM OF PROVIDING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE.....	75
<i>Denysiuk V.</i> ELECTING OF TRAVELING SALESMAN PROBLEM CRITERIA.....	14	<i>Ovchynnikova O., Rud' V.</i> PROBLEMS AND PROSPECTS OF FOREIGN INVESTMENT IN UKRAINE	83
<i>Slavgorodskaya S., Drachev K.</i> REAL ESTATE COST IN KHABAROVSK.....	19	<i>Stavska U.</i> METHODOLOGY OF COMPETITIVE INNOVATIONS CREATION FOR THE FOOD INDUSTRY ENTERPRISE ...	88
<i>Kozachenko A.</i> FEATURES OF ACCOUNTING AND AUDITING OF PAYMENT INSTRUMENTS AS MAIN LEVELS OF MANAGING FINANCIAL SECURITY OF ECONOMIC ACTIVITY	21	<i>Vodozhdokova Z., Tlekhurai-Berzegova L., Buller E., Hotova I.</i> THE IMPORTANCE OF AN EFFECTIVE ACCOUNTING AND ANALYTICAL SYSTEM AT THE PRESENT STAGE OF DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL ORGANIZATIONS	94
<i>Kundytsky O.</i> OWN CAPITAL IN THE SYSTEM OF FINANCING OF POLISH ENTERPRISES OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS.....	35	<i>Tlekhurai-Berzegova L., Buller E., Vodozhdokova Z., Hotova I.</i> MANAGING THE BUSINESS CAREER OF PERSONNEL AS A KEY DIRECTION OF THE ORGANIZATION'S PERSONNEL POLICY	97
<i>Lobanova Z., Putivets G.</i> TRANSFORMATION PROCESSES IN THE SPHERE OF DIGITALIZATION OF PUBLIC SERVICES.....	40	<i>Metelytsia V., Koval N., Tomashuk I.</i> ANALYSIS OF THE BUDGETARY PLANNING ORGANIZATION IN UKRAINE	100
<i>Lyskova I.</i> THE UNIVERSITY EXTENSION MOVEMENT AS A BEGINNING OF SELF-MANAGEMENT IN RUSSIA	42	<i>Tregulova N.</i> CLASSICAL CONCEPTS OF CONCEPTS "MOTIVATION" AND "STIMULATION" OF LABOR	110
<i>Martseniuk O.</i> NON-STATE PENSION INSURANCE IN UKRAINE: THE STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT.....	45	<i>Fedoryshyna L., Shkol'nyj V.</i> EFFICIENCY OF USE OF FIXED ASSETS OF ENTERPRISE	114
<i>Mashevskaya A.</i> MODEL OF BALANCED FORMATION OF WAGE	56	<i>Yurchuk N., Kiporenko S.</i> FINANCING ACTIVITIES OF UKRAINIAN ENTERPRISES THROUGH THE LEASING MECHANISM	128
<i>Prylutskiy A.</i> FINANCIAL ASPECTS OF MACROECONOMIC DEVELOPMENT OF THE ECONOMY	69		

Sciences.]. Krasnoyarsk: Publishing House Science and innovation Center, 2014. –№ 7.2 (55).

9. Lyskova, I.E., "The purpose of life and professional aptitude in the interpretation of Nikolai Kareev" In the World of Scientific Discoveries. Human and Social Sciences. Krasnoyarsk, Publishing House Science and Innovation Center. 2014. – № 9.3 (57).

10. Lyskova, I.E., "The Sources of Self-Management in Russia". The Second International Conference on Economic Sciences. Proceedings of the Conference (June 16, 2014). "East West" Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. Vienna. 2014.

11. Lyskova, I., Socio-Cultural Aspect of Thriftiness. Advances in Economics, Business and Management Research. Vol. 20 / 2nd International Conference on Economy, Management, Law and Education (EMLE 2016) // Advances in Economics. Business and Management Research. Vol. 20. Atlantis Press, 2016. pp. 152-154. URL: // www.atlantispress.com/php/pub.php?publication=emle-16

12. Lyskova, I.E. Self-education as an intellectual technology of rapid development of a personality's potential in conditions of global economy (to the question of the history of self-management) // Global economy in the XXI century: dialectics of confrontation and solidarity. London, LSP. 2018. Pp. 444-458.

13. Lyskova, I.E. The University Extension movement in the late 19th and early 20th centuries in the context of the modern problems of professional education. The scientific heritage. 2016. Vol. 1. No 7, 2016. Pp. 56-60.

14. Milyukov, P., "Распространение университетского образования" в Англии, Америке и России" [The University Extension Movement in England, America and Russia]. Russkoe bogatstvo [Russian Richness]. 1896. – № 3.

15. Milyukov, P., "University Extension". Entsiklopedicheskiy slovar F.A. Brokgauza i I.A. Efrona [Brokgauz, F.A., Efron, I.A., Encyclopedic dictionary]. St. Pererburg: 1902. Vol. 34.

16. Bittner, W.S., The University Extension Movement. Washington: Government Printing Office. 1920.

17. Chapin, D.D., "University Extension". The Congress of Women: Held in the Woman's Building. World's Columbian Exposition. Chicago, USA, 1893. Chicago: 1894. Encyclopedia Britannica. – URL: digital.library.upenn.edu

18. Roberts, R.D., Eighteen Years of University Extension. Cambridge: University Press. 1891.

19. "University Extension. Its Definition, History, System of Teaching and Organization". Philadelphia: The American Society of the Extension of University Teaching. 1891.

НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Марценюк О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет

NON-STATE PENSION INSURANCE IN UKRAINE: THE STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Martseniuk O.

Candidate of economic sciences, Associate professor of department of finances, banking and insurance, Vinnytsia national agrarian University

Анотація

Система солідарного пенсійного забезпечення, яка існує сьогодні є незбалансованою та неефективною. На протязі довготривалого періоду в Україні зростає щорічне навантаження на частину працюючого населення через демографічну ситуацію та нестабільний стан економіки. Внески до Пенсійного фонду не забезпечують потрібний розмір пенсійних виплат, що призводить до необхідності отримання постійних дотацій із Державного бюджету. Найважливішим питанням, яке висвітлює проблеми забезпечення громадян достатнім рівнем доходів після досягнення пенсійного віку для запобігання бідності та уникнення ризиків, пов'язаних зі зниженням якості життя та здоров'я, являється розбудова системи недержавного пенсійного забезпечення. Для досягнення цієї мети необхідно найближчим часом створити умови для ефективного функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні, здатних забезпечити реалізацію соціальної політики у сфері соціального захисту працюючої частини громадян.

В статті досліджено види пенсійного забезпечення в Україні, проаналізовано фінансові показники сектору недержавного пенсійного страхування та визначені напрями розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Abstract

The solidarity pension system that exists today is unbalanced and inefficient. Over the long term, the burden on part of the working population in Ukraine has increased annually due to the demographic situation and the unstable economy. Contributions to the Pension Fund do not provide the required amount of pension payments, which leads to the need to receive permanent grants from the State budget. The most important issue that addresses

the problems of providing citizens with a sufficient level of income after reaching the retirement age to prevent poverty and avoid the risks associated with reducing quality of life and health is to build a non-state pension system. In order to achieve this goal, it is necessary to create in the near future the conditions for the effective functioning of non-state pension funds in Ukraine, capable of ensuring the implementation of social policy in the field of social protection of the working population. The article investigates types of pension provision in Ukraine, analyzes the financial indicators of the private pension insurance sector and identifies the directions of development of non-state pension insurance in Ukraine.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, недержавне пенсійне страхування, недержавний пенсійний фонд, солідарна пенсійна ситема, накопичувальна пенсійна система, мінімальна пенсія.

Keywords: pension, non-state pension insurance, non-state pension fund, solidarity pension system, cumulative pension system, minimum pension.

Продуктивна праця людини, її прагнення до покращення якості свого життя, добробуту, покращення соціального статусу були і є одним з головних чинників суспільного прогресу. Проте, на жаль, реалії життя є такими, що з об'єктивних причин не кожна людина взагалі у змозі реалізувати себе як активний член суспільства, а більшість людей, які впродовж свого життя мали таку можливість, з часом її втрачають. Тому проблема соціального забезпечення людини в старості, у разі хвороби та каліцтва є однією з найактуальніших для кожного цивілізованого суспільства, яке будується на принципах загальнолюдської моралі і дбає про своїх непрацездатних членів.

У різні часи і в різних країнах питання соціального забезпечення вирішувалися по-різному – розв'язання їх через сімейне утримання непрацездатних, через благодійництво, шляхом утворення різних громадських і професійних об'єднань, покликаних здійснювати відповідну підтримку. Проте ці заходи не мали системного характеру і послідовності, були скоріше окремими спробами вирішення проблеми, а не її комплексним розв'язанням.

Однією з найважливіших складових діяльності держави у галузі соціальної політики є законодавче регулювання та організація пенсійного забезпечення громадян. З переходом економіки України від командно-адміністративної системи до ринкових відносин стара державна система пенсійного забезпечення перестала виконувати свою основну функцію – забезпечення гідного прожиття непрацездатних громадян. Безумовно, головною причиною вкрай незадовільного пенсійного забезпечення на сучасному етапі є економічна криза і пов'язані з нею низькі надходження до Пенсійного фонду, до державного та місцевих бюджетів, але надзвичайно важливими є і суто демографічні фактори, які сьогодні є чи не найбільш серйозним бар'єром на шляху реформування системи пенсійного забезпечення в Україні.

Невід'ємною умовою розбудови України як держави з високим рівнем соціальної захищеності є забезпечення гідного рівня життя для всіх її громадян, у тому числі для соціально вразливих верств населення. У цьому аспекті, неабияку роль відіграє недержавне пенсійне страхування, яке дозволяє забезпечувати індивідуалізацію страхування, базуючись на принципі накопичення.

На функціонування пенсійної системи впливає ряд факторів, за допомогою яких формується не лише напрямки соціальної політики, а й економічна

стабільність країни. Сьогодні постає питання удосконалення чинної системи соціального захисту та розвиток не тільки загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, з метою створення стійкої фінансової бази для забезпечення людини у старості, а й формування міцної пенсійної системи в цілому. Доцільним у цьому напрямку виступає розвиток недержавного пенсійного страхування, що займає винятково важливе місце у системі соціального захисту працюючої частини населення. В Україні даний напрямок уже активно розвивається, і першим результатом є поява недержавних пенсійних фондів [8].

Останні перетворення у сфері пенсійного забезпечення – так зване «осучаснення пенсій», зумовлене Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 р. № 2148 – спроба здійснити прогресивні перемиїни у бік покращення становища сьгоднішніх пенсіонерів. Так, рівень їх життя, на переконання законодавця, суттєво поліпшиться завдяки перерахунку пенсій, запровадженню нового механізму індексації, єдиного порядку визначення розміру пенсій тощо. Проте, очевидним є те, що позитивні зміни не стосуватимуться тих осіб, які вийдуть на пенсію в майбутньому, причиною чого стало підвищення розміру мінімального та повного страхового стажу, необхідного для призначення пенсії. До того ж, розміри пенсій, які призначатимуться, переважно, все ще є не високими. Одним із можливих рішень проблеми недостатнього пенсійного забезпечення та засобів покращення фінансового становища громадян може стати участь у недержавному пенсійному забезпеченні, юридична можливість якої існує вже майже 15 років та, на думку дослідників, є досить перспективною. У цьому сенсі корисним буде вивчення досвіду держав, у яких даний рівень вже цілком впроваджений та активно розвивається з метою висвітлення позитивних доробок у досліджуваній сфері.

Недержавна пенсійна система відіграє важливу роль у забезпеченні населення. Вона є безпечним, а в більшості випадків – і пільговим засобом гарантування гідного рівня життя після працездатного періоду. Інша, не менш важлива функція недержавної пенсійної системи, полягає в тому, що вона є джерелом довготермінових інвестицій, необхідних для економічного розвитку країни. Приміром, у Великобританії, Нідерландах і Швей-

царії обсяг інвестицій із названої системи перевищує половину ВВП [10].

Як показує світовий досвід, розвиток недержавного пенсійного забезпечення є невід'ємною складовою успішного поступу країни в ринкових умовах, адже кошти, вкладені в нього, не тільки в майбутньому забезпечать стабільний дохід пенсіонерам, а й уже сьогодні працюють на користь національної економіки та підприємств, оскільки повертаються у вигляді інвестиційного капіталу. При впровадженні третього рівня пенсійної системи Україна стикнулася з низкою проблем, зокрема: суперечливі питання державного регулювання та оподаткування, недостатній рівень розвитку фінансових ринків. До них також належить низька поінформованість населення про діяльність нових інститутів в економіці країни (недержавних пенсійних фондів) і, як результат, – недовіра населення до їх діяльності.

Побудова пенсійної системи, яка відповідає вимогам ринкової економіки є одним з найбільш важливих завдань, яке необхідно вирішити в соціальній сфері країни.

На функціонування пенсійної системи впливає ряд факторів, за допомогою яких формується не лише напрямки соціальної політики, а й економічна стабільність країни. Сьогодні постає питання удосконалення чинної системи соціального захисту та розвиток не тільки загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, з метою створення стійкої фінансової бази для забезпечення людини у старості, а й формування міцної пенсійної системи в цілому. Доцільним у цьому напрямку виступає розвиток недержавного пенсійного страхування, що займає винятково важливе місце у системі соціального захисту працюючої частини населення. В Україні даний напрямок уже активно розвивається, і першим результатом є поява недержавних пенсійних фондів [8].

Тому, вивчення особливостей становлення та розвитку недержавного пенсійного страхування та, зокрема, функціонування недержавних пенсійних фондів їх загального стану і проблем в даний час є актуальним.

В Україні розрізняють дві форми пенсійного страхування: загальнообов'язкове державне пенсійне страхування і добровільне додаткове пенсійне забезпечення.

Система загальнообов'язкового державного

пенсійного страхування яка входить до системи державного пенсійного страхування в Україні має дворівневу структуру:

- перший рівень – солідарна система, яка базується на засадах солідарності і субсидування та виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду;

- другий рівень – обов'язкова накопичувальна система, яка базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій та одноразових виплат .

Тому варто детальніше дослідити структуру й елементи, які забезпечують функціонування пенсійної системи. Вона має три рівні:

1) солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

2) накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

3) недержавне пенсійне забезпечення. (рис. 1)

Україна формує класичну трирівневу пенсійну систему. Третій рівень створено у вигляді добровільного недержавного забезпечення за пенсійними схемами з певними внесками. Його основу становлять недержавні пенсійні фонди (НПФ), діяльність яких у країні поки що не можна назвати активною.

У процесі реформування пенсійного забезпечення в Україні відповідно до пріоритетних напрямів реформування пенсійного забезпечення, визначених Указом Президента України від 13 квітня 1998 р. № 291 та відповідно до статті 2 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року, який набув чинності 1 січня 2004 року, в Україні запроваджується трирівнева система пенсійного забезпечення, яка включає: загальнообов'язкове державне пенсійне страхування і добровільне додаткове пенсійне забезпечення. Основу пенсійної системи в Україні складає система державного пенсійного страхування, яке базується на засадах страхування [5] .

Державна пенсійна система охоплює всіх непрацездатних громадян похилого віку, інвалідів, осіб, які втратили годувальника, виплати яким проводяться у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, компенсаційних виплат, додаткових пенсій.

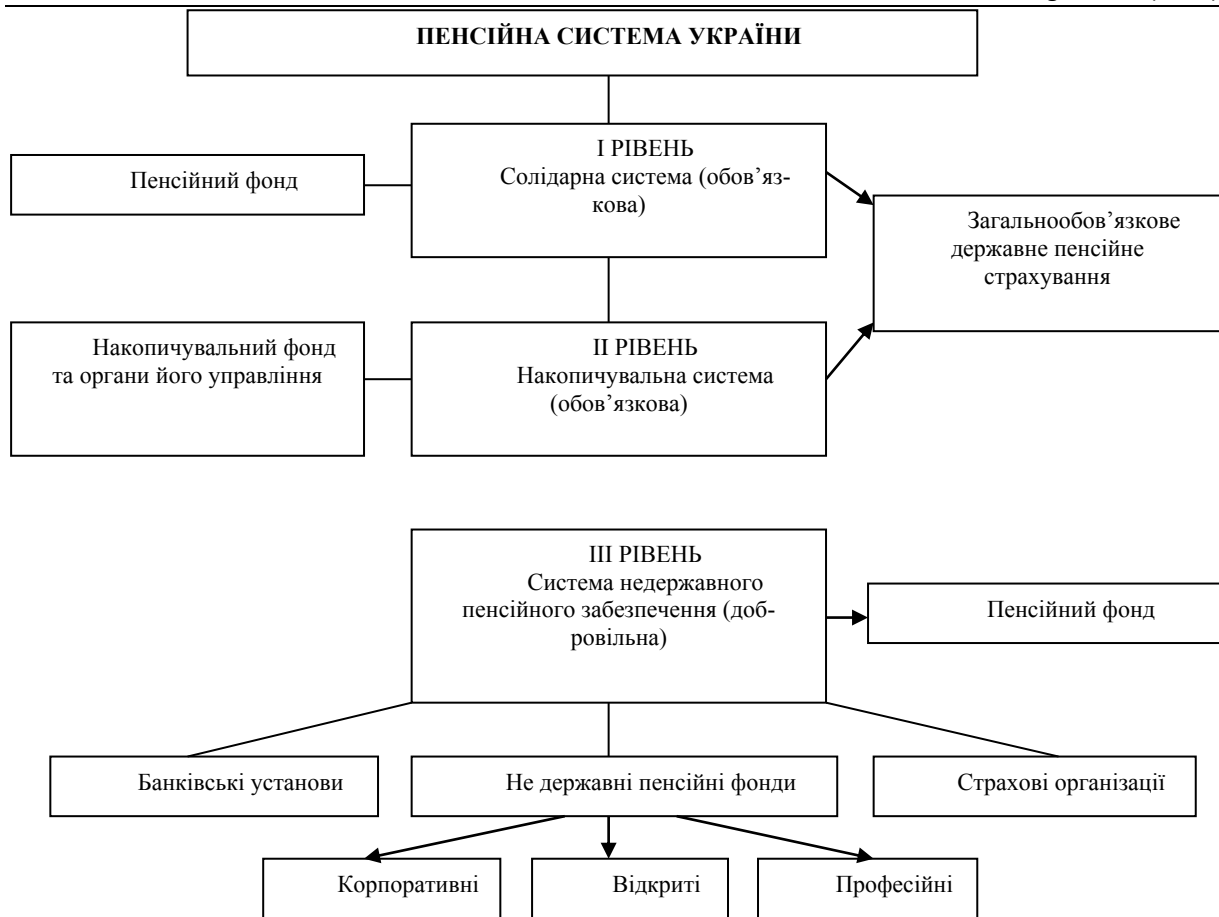

Рис. 1. Підсистеми пенсійної системи України

Отже, можна визначити головну функцію системи пенсійного страхування, суть якої полягає у формуванні в спеціальних страхових фондах фінансових потреб учасників страхової системи в разі настання соціальних ризиків, тобто ризиків, пов'язаних із суспільною діяльністю людини, її здоров'ям матеріальним забезпеченням у старості.

Відповідно основними завданнями системи пенсійного страхування є:

- створення та забезпечення функціонування страхових інституцій;
- акумуляція у страхових фондах необхідних фінансових ресурсів через цільові платежі страхувальників, тобто осіб, які спрямовують частину власних коштів на користь осіб, які потребують захисту від страхових ризиків;
- забезпечення збереження та відтворення цільового використання коштів страхових фондів;
- розподіл ресурсів страхових фондів між застрахованими особами в разі виникнення страхового ризику у вигляді страхових виплат – пенсій;
- регулювання відносин між учасниками страхової системи – страховиком, страхувальниками та застрахованими особами [8].

Відповідно до Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» а зокрема статті 2 «Види державних пенсій» визначено такі види:

- а) трудові пенсії (за віком; по інвалідності, в разі втрати годувальника; за вислугу років);

- б) соціальні пенсії [6].

Недержавна пенсійна система відіграє важливу роль у забезпеченні населення. Вона є безпечним, а в більшості випадків – і пільговим засобом гарантування гідного рівня життя після працездатного періоду. Інша, не менш важлива функція недержавної пенсійної системи, полягає в тому, що вона є джерелом довготермінових інвестицій, необхідних для економічного розвитку країни. Приміром, у Великобританії, Нідерландах і Швейцарії обсяг інвестицій із названої системи перевищує половину ВВП [10].

Як показує світовий досвід, розвиток недержавного пенсійного забезпечення є невід'ємною складовою успішного поступу країни в ринкових умовах, адже кошти, вкладені в нього, не тільки в майбутньому забезпечать стабільний дохід пенсіонерам, а й уже сьогодні працюють на користь національної економіки та підприємств, оскільки повертаються у вигляді інвестиційного капіталу. При впровадженні третього рівня пенсійної системи Україна стикнулася з низкою проблем, зокрема: суперечливі питання державного регулювання та оподаткування, недостатній рівень розвитку фінансових ринків. До них також належить низька поінформованість населення про діяльність нових інститутів в економіці країни (недержавних пенсійних фондів) і, як результат, – недовіра населення до їх діяльності [10].

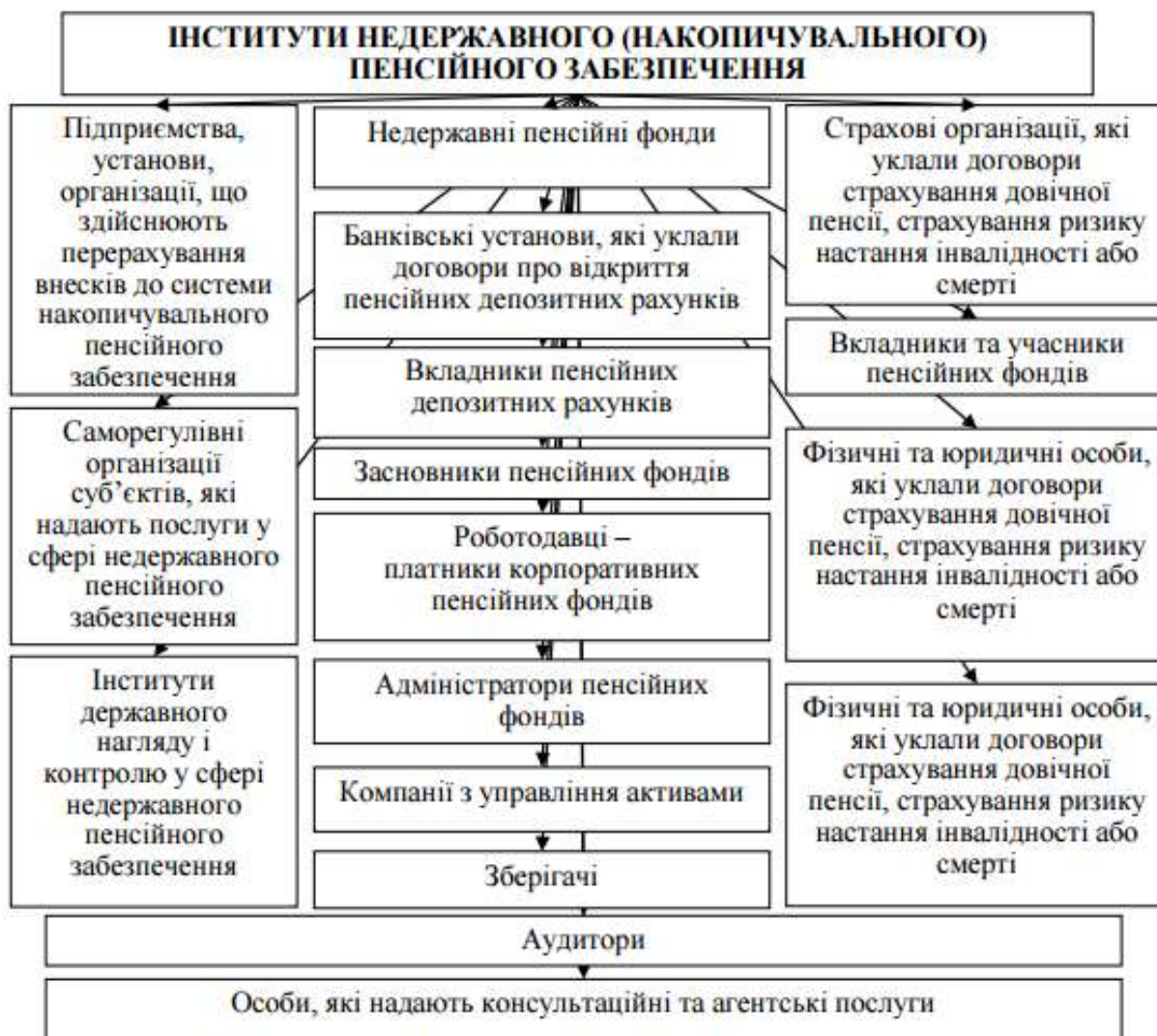

Рис. 2. Інституційна структура недержавного пенсійного забезпечення

Відповідно до чинного законодавства недержавне пенсійне забезпечення здійснюється:

1. Недержавними пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;

2. Страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії,

страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;

3. Банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

Динаміка пенсійних виплат у 2019 році [2]

Вид пенсійної виплати	Розмір пенсійної виплати, грн		
	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
Мінімальна пенсія за віком (для непрацюючих)	1497,00	1564,00	1638,00
Мінімальна пенсійна виплата особам з інвалідністю	1497,00	1564,00	1638,00
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника:			
• на одного утриманця (100% ПМ*)	1497,00	1564,00	1638,00
• на двох утриманців (120% ПМ)	1796,40	1876,80	1965,60
• на трьох і більше утриманців (150% ПМ)	2245,50	2346,00	2457,00
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника з числа військовослужбовців (два прожиткові мінімуми для непрацевдатних осіб)	2994,00	3128,00	3276,00
Мінімальні пенсійні виплати для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій:			
• 1 групи (285% ПМ)	4266,45	4457,40	4668,30
• 2 групи (255% ПМ)	3817,35	3988,20	4176,90
• 3 групи (225% ПМ)	3368,25	3519,00	3685,50
• учасники бойових дій (165% ПМ)	2470,05	2580,60	2702,70
Підвищення для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій:			
• 1 групи (50% ПМ)	748,50	782,00	819,00
• 2 групи (40% ПМ)	598,80	625,60	655,20
• 3 групи (30% ПМ)	449,10	469,20	491,40
• учасники бойових дій (25% ПМ)	374,25	391,00	409,50

Відповідно основними завданнями системи пенсійного страхування є:

- створення та забезпечення функціонування страхових інституцій;
- акумуляція у страхових фондах необхідних фінансових ресурсів через цільові платежі страховальників, тобто осіб, які спрямовують частину власних коштів на користь осіб, які потребують захисту від страхових ризиків;

- забезпечення збереження та відтворення цільового використання коштів страхових фондів;
- розподіл ресурсів страхових фондів між застрахованими особами вразі виникнення страхового ризику у вигляді страхових виплат – пенсій;
- регулювання відносин між учасниками страхової системи – страховиком, страховальниками та застрахованими особами.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз НПФ та компаній зі страхування життя*

Фактор порівняння	Недержавний пенсійний фонд	Компанія зі страхування життя
Об'єкт діяльності	Недержавне пенсійне забезпечення громадян	Комерційна організація
Фінансова діяльність	За участю : - адміністратора пенсійного фонду - компанії з управління активами пенсійного фонду - зберігачі	Самостійно
Мінімальний розмір статутного фонду	Компанія з управління активами-7 млн.грн. Адміністратор НПФ-2.5 млн.грн.	10 млн.ЄВРО
Валюта зобов'язань	Грошова одиниця України (гривня)	Національна або вільноконвертована валюта
Мінімальні внески	10% від мінімальної заробітної плати	Не обмежені
Можливість додаткового страхування	Не більше 1 % від суми пенсійного внеску – страхування на випадок інвалідності та смерті (укладається додатковий контракт)	Не обмежена
Інвестиційний дохід	Не гарантується. Договір може передбачати мінімальну дохідність на рівні офіційного індексу інфляції	Гарантовано від 4%
Виплата пенсій	- через адміністратора НПФ – для пенсій на визначений термін - через компанії зі страхування життя – для довічних пенсій	Самостійно

* Сформовано автором

Для того щоб оцінити можливості системи недержавного пенсійного забезпечення і її перспективи, треба здійснити аналіз стану й динаміки загальних тенденцій розвитку недержавних пенсійних фондів.

Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ недержавні пенсійні фонди зареєстровано у 8 регіонах України (рис.3). Найбільша кількість НПФ зосереджена у м. Києві – 46, або 71,9% від загальної кількості зареєстрованих НПФ.

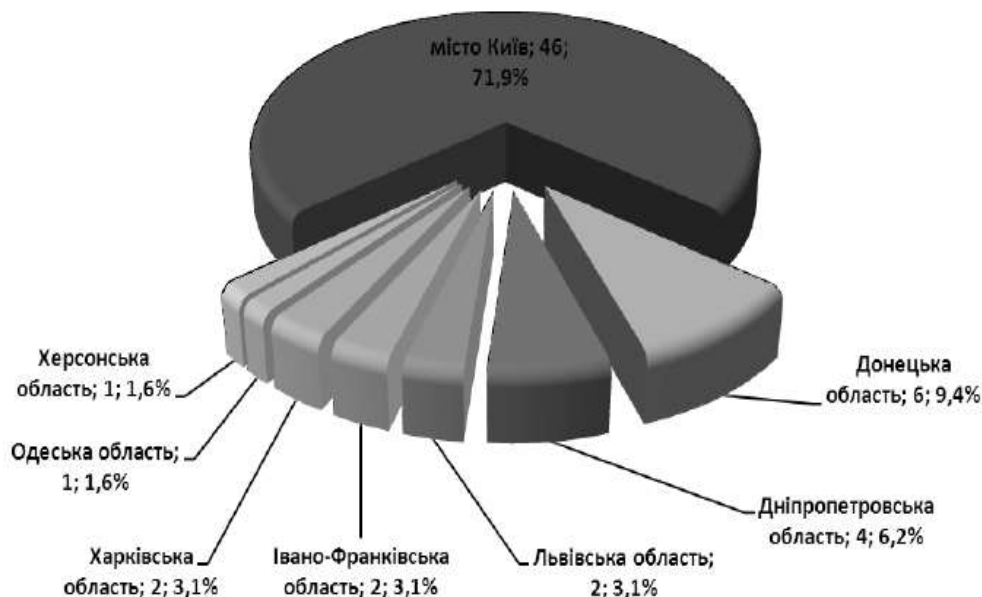

Рис.3 Територіальний розподіл НПФ (шт.) [2]

Зменшення кількості пенсійних контрактів пов'язане зі зменшенням пенсійних контрактів з фізичними та юридичними особами.

Станом на 31.12.2018р. адміністраторами недержавних пенсійних фондів укладено 58,7 тис. шт. пенсійних контрактів, що менше на 6,2% (3,9 тис. шт.) порівняно зі станом на 31.12.2017 р.

Структура пенсійних контрактів станом на

31.12.2018 р.:

- з вкладниками – фізичними особами – 51,7 тис. шт.;

- з вкладниками фізичними особами-підприємцями – 0,1 тис. шт.;

- з вкладниками – юридичними особами – 6,9 тис. шт.

Таблиця 3

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів за 2016-2018рр. [1].

Показники	Станом на 31.12.16р	Станом на 31.12.17р	Станом на 31.12.18р	Темпи приросту, %	
				станом на 31.12.2017/ станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2018/ станом на 31.12.2015
Кількість укладених пенсійних контрактів, тис. шт.	59,7	62,6	58,7	4,9	-6,2
Загальна кількість учасників НПФ, тис. осіб	836,7	834,0	840,8	-0,3	0,8
Загальна вартість активів НПФ, млн. грн.	1980,0	2138,7	2465,6	8,0	5,3
Пенсійні внески, всього, млн. грн.	1886,8	1895,2	1897,3	0,4	0,1
у тому числі:					
-від фізичних осіб	80,3	92,2	124,3	14,8	34,8
-від фізичних осіб-підприємців	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0
-від юридичних осіб	1806,3	1802,1	1772,3	-0,2	-1,7
Пенсійні виплати, млн. грн.	557,1	629,9	696,3	13,1	10,5
Кількість учасників, що отримали/ отримують пенсійні виплати, тис. осіб	82,2	81,3	78,8	-1,1	-3,1
Сума інвестиційного доходу, млн. грн.	872,2	1080,5	1455,5	23,9	34,7
Прибуток від інвестування активів недержавного пенсійного фонду, млн. грн.	657,0	834,8	1183,9	27,1	41,8
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, млн. грн.	215,2	245,7	271,5	14,2	10,5

Здійснивши аналіз основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів можна зробити наступні висновки:

- порівняно зі станом на 31.12.2017р. зменшення кількості контрактів з фізичними особами становило 6,3% (3,5 тис. шт.) та зменшення кількості контрактів з юридичними особами становило 5,5% (0,4 тис. шт.) станом на 31.12.2017 р.;

- порівняно зі станом на 31.12.2016 р. зменшення кількості контрактів з фізичними особами станом на 31.12.2018 р. становило 0,6% (0,3 тис. шт.), зменшення кількості контрактів з юридичними особами становило 9,2% (0,7 тис. шт.).

Пенсійні контракти станом на 31.12.2018р. укладено з 52,5 тисячі вкладників, з яких:

- юридичні особи – 1,8 тисячі, або 3,4% від загальної кількості вкладників,
- фізичні особи – 50,7 тисячі, або 96,6%.

Кількість вкладників станом на 31.12.2018 р. зменшилася порівняно з аналогічним періодом

2017 року на 7,1% (4,0 тис. вкладників) та станом на 31.12.2017 р. порівняно з аналогічним періодом 2016 року кількість вкладників збільшилася на 2,5% (1,4 тис. вкладників).

Станом на 31.12.2017 р. кількість вкладників становить 56,5 тисячі, з яких юридичні особи становили 2,3 тисячі вкладників, фізичні особи – 54,2 тисячі вкладників. Станом на 31.12.2016 р. – 55,1 тисячі вкладників, з яких юридичні особи становили 2,3 тисячі вкладників, фізичні особи – 52,8 тисячі вкладників.

Зменшення кількості вкладників за період з 31.12.2017 р. по 31.12.2018р. відбулося за рахунок зменшення кількості вкладників фізичних осіб на 6,5 % та юридичних осіб на 21,7% .

Станом на 31.12.2018 р. загальна кількість учасників НПФ становила 840,8 тис. осіб (станом на 31.12.2017 р. – 834,0 тис. осіб), з яких отримали/отримують пенсійні виплати 78,8 тис. осіб (9,4% від загальної кількості учасників).

Таблиця 4

Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів та кількості вкладників за 2016-2018рр. [2]

Показники	Од. виміру	Станом на 31.12.16р	Станом на 31.12.17р.	Станом на 31.12.18р	Приріст станом на 31.12.2017/ станом на 31.12.2016, %	Приріст станом на 31.12.2018/ станом на 31.12.2017, %
Кількість вкладників юридичних осіб	тис. осіб	2,3	2,3	1,8	0,0	-21,7
Кількість вкладників фізичних осіб	тис. осіб	52,8	54,2	50,7	2,7	-6,5
Загальна кількість вкладників	тис. осіб	55,1	56,5	52,5	2,5	-7,1
Кількість укладених пенсійних контрактів з юридичними особами	тис. шт.	7,6	7,3	6,9	-3,9	-5,5
Кількість укладених пенсійних контрактів з фізичними особами-підприємцями	тис. шт.	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Кількість укладених пенсійних контрактів з фізичними особами	тис. шт.	52,0	55,2	51,7	6,2	-6,3
Загальна кількість укладених пенсійних контрактів	тис. шт.	59,7	62,6	58,7	4,9	-6,2

Досліджуючи питання пенсійного страхування, варто звернути увагу на проблему розподілу страхових внесків з пенсійного страхування між роботодавцем і працівниками. На думку деяких зарубіжних фахівців, для того щоб підтримувати й підвищувати конкурентоспроможність підприємств на світовому ринку було б доцільно фінансування пенсійного забезпечення перерозподілити на всіх платників пенсійного

страхування однаково. Зокрема, країни з розвинутою ринковою економікою шляхом впровадження накопичувальної пенсійної системи, через обов'язкове і добровільне пенсійне страхування зняли з підприємств частину тягаря з фінансового забезпечення пенсійних виплат населенню. Вказане фінансування було перекладено на працездатне населення.

Таблиця 5

Розподіл учасників НПФ за віковими групами станом на 31.12.2018р. [3]

Вікова група	Од. виміру	Станом на 31.12.2018р.	Питома вага, %
до 25 років	тис. осіб	12,1	1,4
25-50 років	тис. осіб	515,9	61,4
50-60 років	тис. осіб	227,4	27,0
більше 60 років	тис. осіб	85,4	10,2
Всього	тис. осіб	840,8	100,0

Підвищення ефективності вітчизняної системи недержавного пенсійного забезпечення зменшило б тиск на солідарну пенсійну систему, сприяло б ро-

звитку ринкових механізмів, дало поштовх структурній перебудові економіки завдяки довгостроковим інвестиційним коштам.

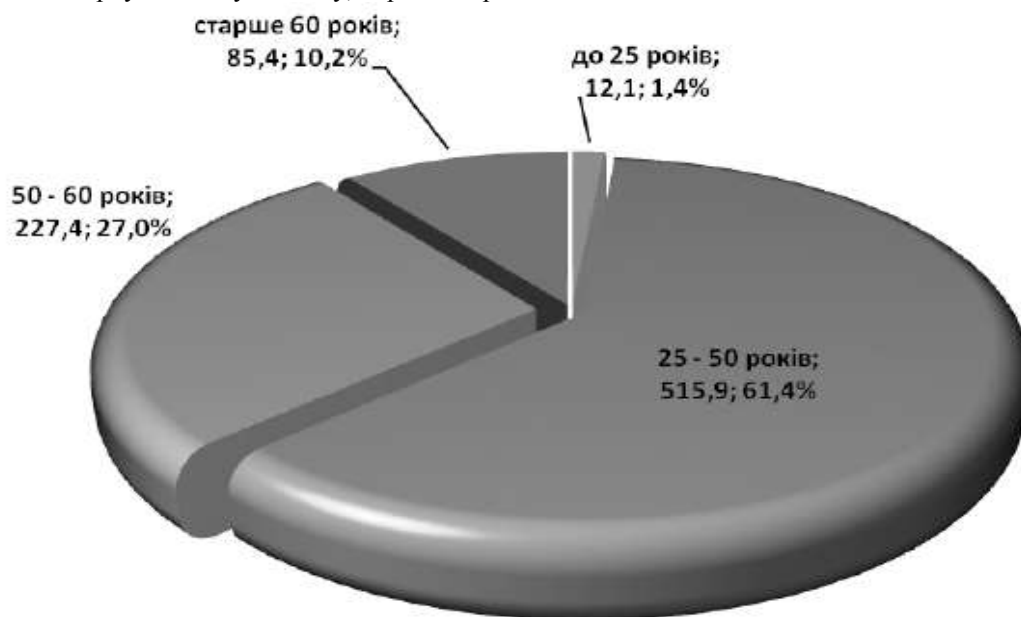

Рис. 4 Розподіл учасників НПЗ за віковими групами станом на 31.12.2018р. [3].

Станом на 31.12.2018 р. переважну більшість учасників НПФ становили особи віком від 25 до 50

років, а саме 61,4%, та особи вікової групи від 50 до 60 років, що становили 27,0%.

Таблиця 6

Кількість учасників НПФ за статевою ознакою у розрізі вікових груп станом на 31.12.2018р. [3].

Вікова група	Од. виміру	Жінки	Чоловіки	Всього	Питома вага від вікової категорії,%	
					жінок	чоловіків
до 25 років	тис. осіб	4,6	7,5	12,1	38,0	62,0
25-50 років	тис. осіб	220,1	295,8	515,9	42,7	57,3
50-60 років	тис. осіб	103,2	124,2	227,4	45,4	54,6
більше 60 років	тис. осіб	24,5	60,9	85,4	28,7	71,3
Всього	тис. осіб	352,4	488,4	840,8	41,9	58,1

Частка учасників НПФ вікової групи старше 60 років становила 10,2%, вікової групи до 25 років – 1,4%.

На рис. 5 відображено кількість учасників НПФ (за статевою ознакою в розрізі вікових груп).

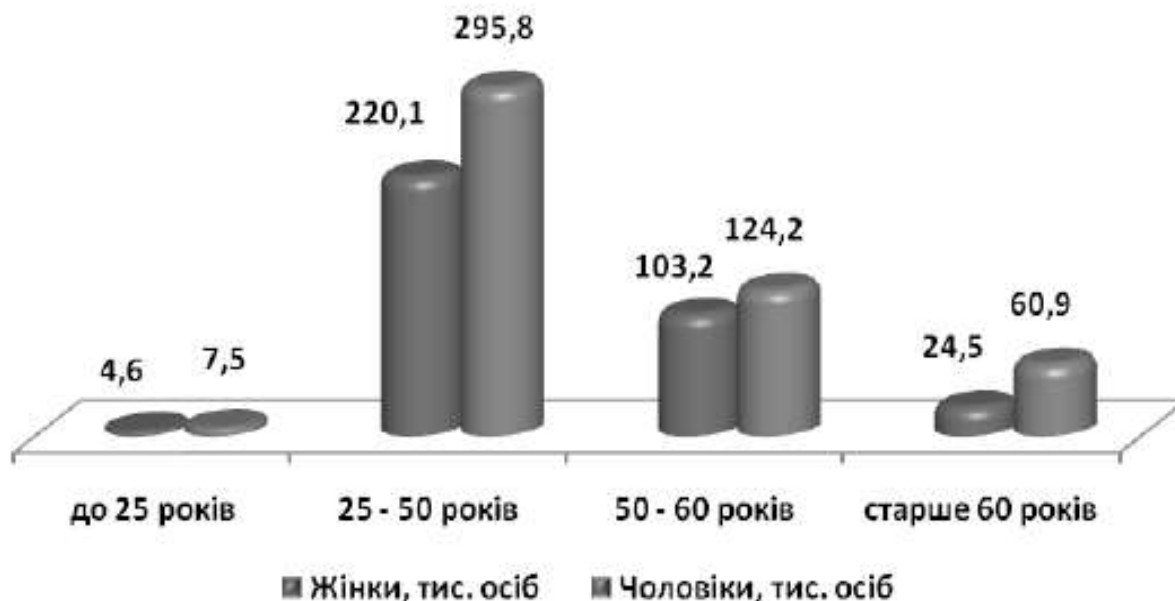

Рис. 5 Кількість учасників НПФ за статевою ознакою у розрізі вікових груп станом на 31.12.2018 р. [3]

Як видно з рис. 5, у кожній віковій групі більшість становлять чоловіки, а саме 58,1% від загальної кількості учасників НПФ. Причому у віковій групі старше 60 років їхня кількість перевищує кількість жінок більш ніж удвічі (у 2,5 разу).

Структура інституційних факторів, що впливають на розвиток інститутів недержавного пенсійного забезпечення.

Підвищення ефективності вітчизняної системи НПЗ зменшило б тиск на солідарну пенсійну систему, сприяло б розвитку ринкових механізмів, дало поштовх структурній перебудові економіки завдяки довгостроковим інвестиційним коштам. Цього можна досягти за рахунок поліпшення функціонування елементів НПЗ – фінансового права, інституціональної складової, фінансового ринку й механізму [1].

У зв'язку з тим, що пенсійна система є підсистемою фінансової, вона потребує комплексного вивчення її функцій, структури та життєвого циклу. Основними складовими пенсійної системи є інституції (інститути), організації та фінансовий механізм. НПЗ, своєї черги, є підсистемою пенсійної системи. У процесі аналізу тенденцій розвитку НПФ виявлено, що третій рівень пенсійного забезпечення в Україні розвинутий недостатньо. Вирішення цієї проблеми потребує подальших до-

сліджень у напрямі пошуку фінансового інструментарію, який у вітчизняних умовах був би дієвим і міг сприяти розвитку НПФ та системі НПЗ загалом.

До основних причин недостатнього розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні можна віднести:

- низький рівень дохідності пенсійних активів;
- законодавчу неврегульованість окремих питань діяльності ринку недержавного пенсійного забезпечення;
- низький рівень довіри населення до недержавного пенсійного забезпечення, банківської системи та інших фінансових установ;
- недостатню зацікавленість роботодавців у фінансуванні недержавних пенсійних програм для працівників;
- низький фінансовий рівень спроможності громадян для участі у системі недержавного пенсійного забезпечення;
- обмежений вибір фінансових інструментів, придатних для інвестування в них пенсійних коштів, унаслідок відставання розвитку ринку капіталу від потреб інституційних інвесторів;
- низький рівень роз'яснювальної роботи щодо змісту та ролі системи накопичувального пенсійного забезпечення в суспільстві та недостатність її фінансування [9].

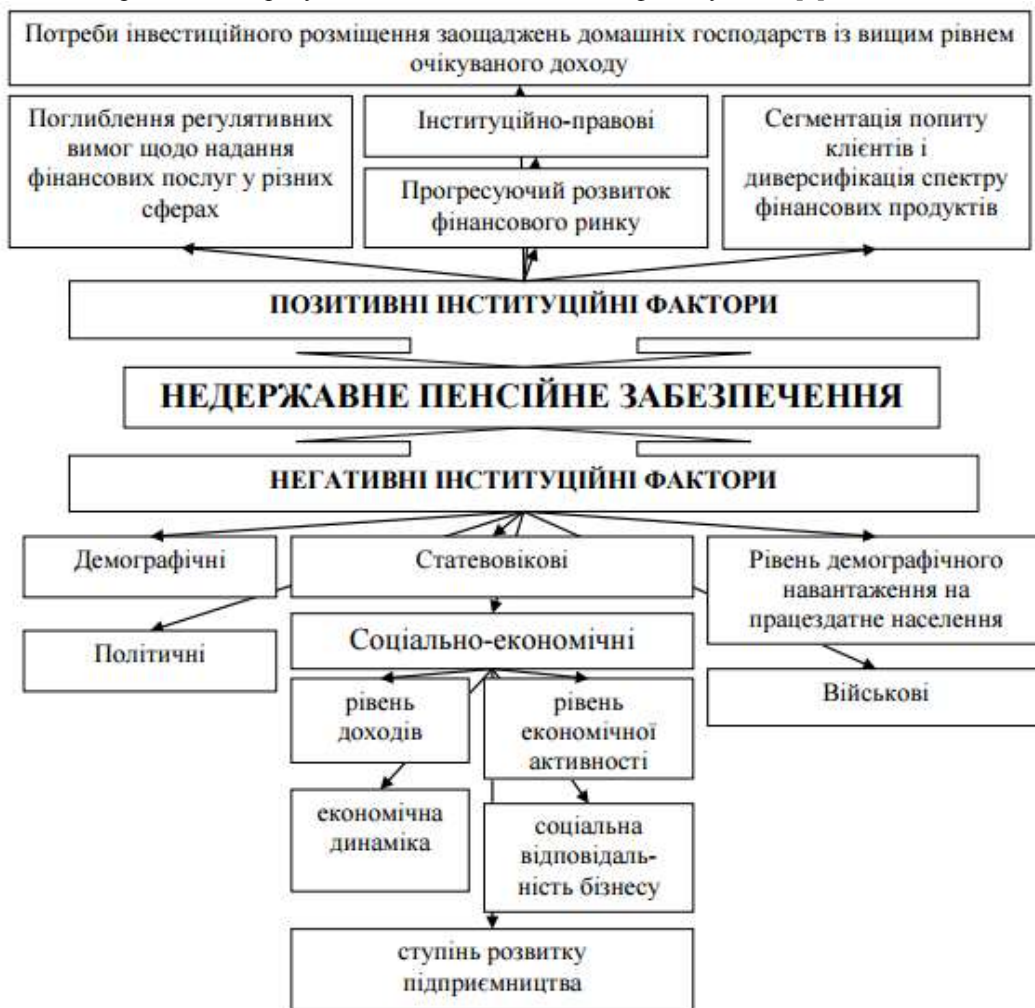

Рис. 6. Структура інституційних факторів, що впливають на розвиток інститутів недержавного пенсійного забезпечення [9]

Висновки.

Серед перешкод, що стримують розвиток недержавного пенсійного забезпечення в Україні основними є:

— недостатня поінформованість населення про концепцію пенсійної реформи та значення у ній системи НПЗ, що стримує її розвиток;

— недовіра населення до НПФ та відсутність просування позитивного іміджу існуючих НПФ;

— висока частка витрат населення спрямовується на поточні потреби, а не на заощадження;

— недосконалість нормативно-правової бази з питань НПЗ, яка потребує опрацювання та удосконалення;

— не вирішені питання стосовно надання податкових пільг у системі НПЗ [1].

Розвивати накопичувальну пенсійну систему можна шляхом:

— вдосконалення інфраструктури фінансового ринку, розвитку корпоративного управління та фінансових інструментів;

— створення програмно-технічного комплексу для функціонування системи накопичувального пенсійного забезпечення;

— удосконалення та уніфікації податкового законодавства щодо функціонування суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення;

— підвищення інституційної спроможності, рівня та якості професійної підготовки суб'єктів системи пенсійного забезпечення;

— удосконалення системи електронного звіту роботодавців та впровадження місячної звітності страхувальників;

— захисту прав інституційних інвесторів [8].

Крім того, ключовим питанням у стратегії розвитку пенсійної системи в Україні є вдосконалення інформаційного забезпечення та прозорості цієї системи.

Незважаючи на досить складну та неоднозначно оцінювану правову форму існування недержавних пенсійних фондів, усі механізми, закладені в законодавстві щодо цих суб'єктів, спрямовані насамперед на унеможливлення зловживань із пенсійними коштами учасників. На наш погляд, модель недержавних пенсійних фондів, обрана законодавцями, має виправдати себе і реалізувати своє соціальне призначення.

Концепція пенсійного забезпечення, яка передбачає поступовий перехід від трирівневої системи пенсійного забезпечення до дворівневої,

сприятиме формуванню високоєфективної фінансово збалансованої пенсійної системи, яка буде стимулювати пенсіонерів до здійснення пенсійних заощаджень, а роботодавців - до збільшення пенсійних відрахувань. Крім того, це дозволить накопичити додаткові інвестиційні ресурси для стабільного розвитку економіки, збільшення розміру пенсій, сприятиме формуванню нової парадигми забезпечення національних фінансових інтересів.

Список літератури

1. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні: оцінка і рекомендації: Київ, Україна. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/07/Voluntary_Private_Pensions_in_Ukraine-Assessment_jul2019_ua.pdf
2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>
3. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/NPF/NPF_IV_kv%202018.pdf
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: закон України від 09.07.2003 р № 1058-IV.
6. Про недержавне пенсійне забезпечення: закон України від 09.07.2003 №1057-IV.
7. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи в Україні: закон України №3668-VI від 8.07.2011 р
8. Теслюк С.А. Розроблення концептуальних підходів до формування державної політики розвитку НПФ в Україні. Гроші. Фінанси і кредит. 2018. №26. С 90-95.
9. VOX Ukraine/ Проект USAID «Трансформація фінансового сектору»: <https://voxukraine.org/uk/nederzhavni-pensijni-fondipokarati-ne-mozhna-pomiluvati/>
10. Фінанси та економіка. FINBALANCE: <http://finbalance.com.ua/news/top-25-nederzhavnikh-pensijnikhfondiv-za-obsyahom-aktiviv>

No 46 (2020)

P.8

The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

ISSN 9215 — 0365

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian

Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204

E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com